TERVEYDEN JA
HYVINVOINNIN LAITOS

Jukka Palo

18.12.2018

Eduskunnan hallintovaliokunta

Lausuntopyyntönne HE 217/2018 12.12.2018

Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi ulkomaalaislain muuttamisesta

Terveyden ja hyvinvoinnin laitos (THL) kiittää mahdollisuudesta antaa lausunto ja tulla kuulluksi otsikossa mainitussa asiassa. Hallituksen esitys sisältää tärkeitä muutosehdotuksia, jotka on valmisteltu yhteistyössä eri viranomaisten kanssa.

DNA-tutkimuksen suorittaminen (66 §)

THL kannattaa ehdotettuja muutoksia DNA-tutkimuksen suorittamista koskien. Esityksessä lakia ehdotetaan muutettavaksi siten, että DNA-tutkimukseen osallistuvat henkilöt vastaisivat jatkossa itse posken sisäpinnan sivelynäytteiden ottamisesta Maahanmuuttoviraston tai ulkoasiainhallinnon virkamiehen valvonnassa. Terveydenhuollon ammattihenkilö ottaisi näytteen ainoastaan siinä tapauksessa, että tutkittavasta tarvittaisiin poikkeuksellisesti verinäyte. Näytteenottopaikkaa ei olisi enää määritelty laissa.

Henkilöiden itse ottamat posken sisäpinnan sivelynäytteet ovat olleet käytössä oikeusgeneettisessä isyystutkimuksessa vuoden 2016 alusta alkaen. Tältä ajalta kertyneen kokemuksen perusteella voidaan todeta, että näytteiden ottaminen Suomessa lastenvalvojien valvonnassa tai ulkomailla Suomen edustustojen virkamiesten valvonnassa on sujunut erittäin hyvin. Näytteet DNA-tutkimuksiin on otettu THL:n valitsemilla näytteenottoharjoilla THL:n antamien ohjeiden mukaisesti. Näin toimittuna ainoastaan muutama näytteenotto (< 0,05 %) on jouduttu uusimaan kuluneen lähes kolmen vuoden aikana. Määrä on yhtä vähäinen kuin terveydenhuollon ammattihenkilön ottaessa näytteet.

Esityksen muutoksilla olisi myönteisiä vaikutuksia näytteenottotietojen taltiointiin ja tulkintaan, kun niistä vastaisi kokonaisuudessaan näytteenotosta vastuussa oleva Maahanmuuttoviraston tai ulkoasiainhallinnon virkamies. Nykyinen käytäntö vaatii varsin usein näytteenottoasiakirjaan kirjattujen terveydenhuollon ammattihenkilöä koskevien tietojen selvitystyötä näytteiden saapuessa tutkittavaksi. Muutos myös yhdenmukaistaa oikeusgeneettisten isyys- ja perheenyhdistämistutkimuksien näytteenottoprosesseja edustustoissa.

Lakiehdotuksen 1 momentti edellyttää nykyisen lainsäädännön tavoin näytteiden ja DNA-tunnisteiden hävittämistä perheenyhdistämisratkaisun jälkeen. DNA-tunnisteiden hävittämisestä luopuminen olisi kuitenkin hyödyllinen muutos. Aiemmassa tutkimuksessa tuotettua DNA-tunnistetta voitaisiin, tutkitun henkilön suostumuksella, käyttää myöhemmin saman henkilön ollessa osallisena uudessa DNA-tutkimuksessa biologisen perhesiteen varmistamiseksi. Näin uudessa tutkimuksessa vältettäisiin näytteenoton järjestäminen ja näytteen tutkiminen, joista aiheutuu kustannuksia. Se myös vapauttaisi kaikkien prosessiin osallistuvien viranomaisten työaikaa muihin tehtäviin. Käytäntö on oikeusgeneettisissä isyystutkimuksissa osoittautunut toimivaksi.

DNA-tutkimusten keskittäminen yhteen suorituspaikkaan tehostaa toimintoja merkittävästi. THL:n viime vuosien kokemuksen mukaan tutkimusten keskittäminen on mahdollistanut parhaan mahdollisen asiantuntijuuden, tehokkaan tietojenvaihdon, prosessien laadukkaan kehittämisen sekä yhdenmukaisen koulutuksen. Tästä ovat hyötyneet sekä tutkittavat että kaikki osallistuvat viranomaiset.

Muutosehdotukset viisumiasioissa (190 a, 190 b, 204 a §)

THL puoltaa myös muutosehdotuksia, jotka koskevat viisumiasioita. Kun henkilö on saanut viisumin epäämis-, mitätöinti- tai kumoamispäätöksen, on henkilön oikeusturvan kannalta tärkeää, että päätöstä koskeva oikaisuvaatimus käsitellään parhaalla mahdollisella asiantuntemuksella. Ehdotuksessa esitettyjen perusteluiden pohjalta voidaan olettaa, että oikaisuvaatimusten käsittelyn keskittäminen ulkoministeriöön mahdollistaisi sujuvamman ja yhdenmukaisemman käsittelyn verrattuna nykytilanteeseen.

Pääjohtaja Juhani Eskola

Johtaja Anneli Pouta